

Політичні інститути та процеси

УДК 32.019.51:324(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15575950>

Аналіз світової та української суспільної думки про тенденції розвитку виборчих технологій

Колєватов Олексій Олександрович,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії і
суспільних наук, Навчально-науковий інститут економіки,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9418-7897>

Мандрагеля Володимир Андрійович,

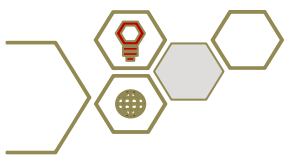
доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії і
суспільних наук, навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук, Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0807-5309>

Крук Олександр Іванович,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії і
суспільних наук, Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4832-6320>

Прийнято: 17.05.2025 | Опубліковано: 02.06.2025

Анотація. У сучасних демократичних суспільствах виборчі технології
відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості, легітимності та довіри до

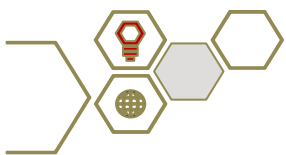
виборчих процесів. В умовах стрімкої цифровізації світу та зростання викликів інформаційної безпеки особливо актуальним є аналіз світових тенденцій розвитку виборчих технологій та їхнього сприйняття суспільством. Водночас в Україні питання впровадження інновацій у виборчі процеси залишається дискусійним через історичні виклики й недостатній рівень довіри населення.

Метою статті є комплексний аналіз світових та українських тенденцій розвитку виборчих технологій, вивчення чинників, що впливають на суспільну довіру до них, а також розробка рекомендацій щодо підвищення прозорості й легітимності виборчих процесів в Україні на основі світового досвіду.

Методи. У роботі застосовано комплексний підхід, що поєднує аналіз наукової літератури, порівняльний аналіз міжнародного досвіду, соціологічні методи вивчення громадської думки та експертні оцінки. Здійснено контент-аналіз публікацій, звітів і результатів соціологічних опитувань, а також системний огляд чинників, що впливають на рівень довіри до виборчих систем.

Результати. Дослідження виявило основні світові тренди в розвитку виборчих технологій – цифровізацію голосування, застосування біометрії, блокчейн-технології та онлайн-нагляд. Визначено, що рівень суспільної підтримки інновацій залежить від рівня демократичності інститутів та прозорості виборчих процедур. В Україні спостерігається неоднозначне сприйняття нових технологій, зумовлене історичними та інформаційними бар'єрами. Виокремлено основні чинники формування довіри, зокрема інституційна незалежність, відкритість технологій, протидія дезінформації та цифрова інклюзія. На основі аналізу розроблено рекомендації для підвищення прозорості й легітимності виборчих процесів в Україні.

Висновки. Упровадження сучасних виборчих технологій в Україні можливе за умови системного підходу, що передбачає забезпечення інституційної незалежності виборчих органів, розвиток цифрової освіти, відкритість технічних рішень та активний громадський контроль. Подальші дослідження мають зосередитись на вивченні регіональних особливостей сприйняття технологій, впливі

соціальних мереж та штучного інтелекту на виборчі процеси, а також емпіричній оцінці пілотних проєктів цифровізації виборів.

Ключові слова: громадська думка, електронне голосування, цифровізація, демократичні інституції, легітимність, міжнародний досвід.

Analysis of global and Ukrainian public opinion on trends in the development of electoral technologies

Oleksii Kolievatov,

Ph.D. in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, Educational-Scientific Institute of Economics, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9418-7897>

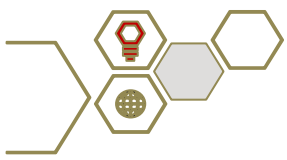
Volodymyr Mandragelia,

Ph.D. (Philosophy), Professor, Department of Philosophy and Social Sciences, Educational and Scientific Institute of Nature Management and Humanitarian Sciences, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0807-5309>

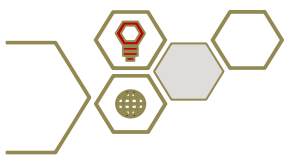
Oleksandr Kruk,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, Department of Philosophy and Social Sciences, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-4832-6320>

Abstract. In modern democratic societies, electoral technologies play a key role in ensuring transparency, legitimacy, and trust in electoral processes. In the context of the rapid digitalization of the world and growing challenges of

information security, the analysis of global trends in the development of electoral technologies and their perception by society is particularly relevant. At the same time, in Ukraine, the issue of introducing innovations into electoral processes remains debatable due to historical challenges and an insufficient level of public trust. **The purpose** of the article is to conduct a comprehensive analysis of global and Ukrainian trends in the development of electoral technologies, study the factors that affect public trust in them, and develop recommendations for increasing the transparency and legitimacy of electoral processes in Ukraine based on world experience. **Methods.** The work uses a comprehensive approach that combines an analysis of scientific literature, a comparative analysis of international experience, sociological methods of studying public opinion, and expert assessments. A content analysis of publications, reports, and results of sociological surveys was conducted, as well as a systematic review of factors that shape the level of trust in electoral systems. **Results.** The study identified key global trends in the development of electoral technologies - digitalization of voting, the use of biometrics, blockchain technologies, and online surveillance. It was determined that the level of public support for innovations depends on the level of democracy of institutions and transparency of electoral procedures. Ukraine has an ambiguous perception of new technologies, due to historical and information barriers. The main factors of trust formation were identified, in particular, institutional independence, openness of technologies, countering disinformation, and digital inclusion. Based on the analysis, recommendations were developed to increase the transparency and legitimacy of electoral processes in Ukraine. **Conclusions.** The introduction of modern electoral technologies in Ukraine is possible under the condition of a systemic approach that provides for ensuring the institutional independence of electoral bodies, the development of digital education, openness of technical solutions, and active public control. Further research should focus on studying regional specificities of technology adoption, the impact of social networks and

artificial intelligence on electoral processes, as well as empirical evaluation of pilot projects for the digitalization of elections.

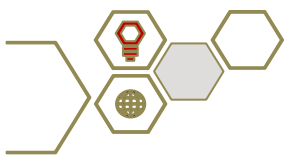
Keywords: public opinion, electronic voting, digitalization, democratic institutions, legitimacy, international experience.

Постановка проблеми. Розвиток виборчих технологій істотно впливає на демократичні процеси у світі, визначаючи рівень довіри громадян до виборчих систем та якість політичного представництва. З огляду на стрімкий технічний прогрес, поширення цифрових інструментів та появу нових форм голосування, суспільна думка щодо таких змін набуває особливої ваги. Водночас світова практика демонструє різноманітність підходів і ставлень до впровадження інноваційних виборчих технологій, що пов'язано з культурними, політичними та технологічними особливостями різних країн.

В Україні на тлі процесів демократизації та інтеграції у світову спільноту питання довіри до виборчих технологій залишається надзвичайно актуальним. Попри зусилля щодо модернізації виборчої системи в українському суспільстві існують як прихильники новацій, так і скептики, що піддають сумніву безпеку, прозорість та легітимність таких технологій. Відсутність систематичного аналізу суспільних настроїв і світових тенденцій у цій сфері ускладнює формування ефективної політики з розвитку виборчих процесів, що відповідають викликам часу.

Таким чином, проблема полягає в недостатньому комплексному вивченні та порівнянні світової та української суспільної думки про тенденції розвитку виборчих технологій, що є необхідною умовою для розробки інноваційних, прозорих і прийнятних для громадян виборчих механізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри значну кількість наукових праць, присвячених трансформації виборчих технологій та впливу цифрових інструментів на політичну поведінку, низка важливих аспектів залишається недостатньо вивченою. Зокрема, актуальним є виокремлення

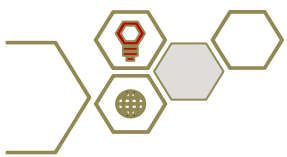
механізмів формування громадської думки в умовах гібридної війни, цифровізації та впровадження елементів електронного голосування.

Аналіз сучасного українського наукового дискурсу засвідчує, що значну увагу приділено вивченню інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту впливу на громадську думку. Так, Х. М. Мацьопа [1] розглядає соціальні мережі як головний канал комунікації між політичними акторами та громадянами, наголошуючи на залежності масової свідомості від маніпулятивного використання інформації в умовах медіазалежного суспільства. О. М. Чубатенко [2] зосереджує увагу на локальних особливостях виборчих технологій в Україні, відзначаючи адаптацію класичних прийомів політичного маркетингу до умов низької довіри до політичних інституцій та широкого розповсюдження популістських меседжів у цифровому середовищі.

Дослідження П. Л. Лисянського та А. Р. Саліхова [3] акцентує на трансформації ціннісних орієнтирів виборців у воєнний та повоєнний періоди, що призводить до перегляду виборчих пріоритетів під впливом ідеологічної мобілізації. У цьому контексті доповнює аналіз інша праця П. Л. Лисянського спільно з В. А. Ястребовою [4], у якій йдеться про застосування інструментів політичного впливу РФ, як-от просування ідеології «руського мира» та залучення агентів впливу до виборчих процесів у країнах пострадянського простору, особливо в Україні.

Закордонний досвід поглиблює розуміння процесів регуляції електоральної поведінки. А. Аміржанова та ін. (A. Amirzhanova et al.) [5] досліджують ефективність виборчих технологій як засобів впливу та маніпуляції, порівнюючи випадки України та Казахстану. Автори підкреслюють, що в обох країнах виборчі технології часто використовуються з метою легітимації політичного курсу, а не демократичного представництва.

У роботах, присвячених електронному голосуванню, порушено питання безпеки, прозорості та суспільної довіри. Так, О. Марковець і М. Бичун [6] окреслюють як ризики впровадження електронного голосування в Україні

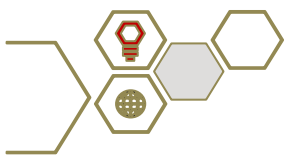
(пов'язані з кіберзагрозами), так і потенціал цифровізації для підвищення рівня участі виборців. Іноземні дослідження, зокрема В. Агате та ін. (V. Agate et al.) [7], акцентують на необхідності створення «розумних» спільнот, де технології голосування є безпечними, децентралізованими та адаптованими до вимог користувачів. У цьому контексті А. Алшехрі та ін. (A. Alshehri et al.) [8] демонструють, як технологія блокчейн може забезпечити збереження конфіденційності та точність підрахунку голосів при застосуванні системи оцінювального голосування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Зважаючи на активну увагу дослідників до проблеми трансформації виборчих технологій у цифрову добу, низка важливих аспектів залишається недостатньо висвітленою або лише фрагментарно окресленою в науковому дискурсі. Зокрема, недостатньо розкрито, як поєднання традиційних виборчих технологій та новітніх цифрових інструментів впливає на стійкість політичних процесів в умовах гібридної агресії та соціальної напруги. Праці, присвячені впливу інформаційних технологій на громадську думку, здебільшого зосереджені на загальному аналізі медіакомунікації, однак практично не враховують специфіки політичної мобілізації в умовах війни, зростання недовіри до інституцій та зниження якості політичної комунікації.

Окремо варто наголосити на недостатній увазі до комплексного аналізу взаємозв'язку між безпековими аспектами цифровізації виборчих процесів (зокрема у сфері електронного голосування) та збереженням демократичних принципів, таких як прозорість, інклюзивність і довіра громадян. Наявні дослідження зосереджуються переважно на технічних аспектах електронного голосування або ж на правових ризиках, уникаючи глибокої оцінки політичних наслідків упровадження таких інструментів у кризових суспільно-політичних умовах, як-от війна або післявоєнна відбудова.

Таким чином, актуальною залишається потреба в міждисциплінарному дослідженні, яке б уможливило поєднання аналізу політичних, технологічних

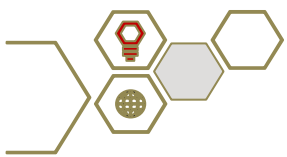
та ціннісно-ідеологічних чинників, що впливають на виборчий процес у сучасному середовищі високої невизначеності. Потенційний внесок цієї роботи полягає в розробці концептуальної моделі оцінки вразливостей виборчих технологій до зовнішнього впливу та внутрішніх деформацій у демократичних умовах, особливо посилені чинниками війни та цифрової гібридності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – визначити особливості та тенденції світової та української суспільної думки щодо розвитку виборчих технологій, а також визначити, як ці тенденції впливають на довіру громадян до виборчих процесів.

Завдання дослідження:

- проаналізувати основні світові тренди в розвитку виборчих технологій та їхнє сприйняття суспільством;
- вивчити особливості української суспільної думки щодо впровадження інноваційних виборчих технологій;
- виокремити чинники, які формують рівень довіри до виборчих систем у різних країнах;
- розробити рекомендації щодо підвищення прозорості та легітимності виборчих технологій в Україні з урахуванням світового досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж останніх десятиліть виборчі технології зазнали значних трансформацій під впливом цифровізації, глобалізації, а також зростання суспільного запиту на прозорість виборчого процесу. У світі сформувалися кілька основних тенденцій у їхньому розвитку, що охоплюють як технічні, так і організаційні новації. Однією з найпомітніших є впровадження електронного голосування (e-voting), яке поступово поширюється в країнах із розвиненою інформаційною інфраструктурою. Зокрема, Естонія стала піонером у цій сфері, надавши громадянам можливість голосувати через інтернет ще з 2005 року. Це сприяло вищій явці виборців, зручності участі у виборах та підвищенню довіри до

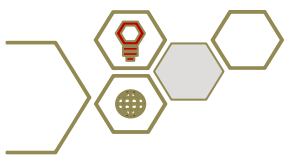

виборчої системи [9, р. 32]. Подібні практики також застосовуються у Швейцарії, Канаді, Бельгії, Бразилії, Індії та низці інших держав, хоча з різним рівнем охоплення та ступенем суспільної підтримки.

Ще одним важливим трендом є автоматизація процесу підрахунку голосів та застосування машин для голосування (voting machines), що має на меті мінімізувати людський фактор та значно прискорити оголошення результатів. У низці країн, як-от США, питання використання таких технологій викликає активні дискусії, пов'язані з безпекою, ризиком зовнішнього втручання та можливими маніпуляціями. Деякі штати США після виборів 2016 року здійснили аудит виборчого обладнання, а суспільна думка розділилася між прихильниками інновацій та тими, хто надає перевагу традиційному паперовому голосуванню. Подібна тенденція спостерігається і в Німеччині, де після рішення Федерального конституційного суду 2009 року було фактично заборонено використання електронних машин через порушення принципу відкритості виборів.

Значну роль у формуванні нових виборчих практик відіграє також застосування цифрових технологій у передвиборчих кампаніях. Йдеться, зокрема, про таргетовану політичну рекламу, соціальні мережі та алгоритми прогнозування поведінки виборців. Ці інструменти активно використовуються в багатьох країнах світу, змінюючи саму природу політичної комунікації. Водночас зростає стурбованість суспільства щодо зловживання персональними даними та маніпулятивного впливу на електорат. Скандал навколо компанії Cambridge Analytica у 2018 році став глобальним каталізатором переосмислення етичних меж застосування цифрових технологій у виборах [10].

Водночас у світі посилюється увага до проблеми кібербезпеки виборчих процесів, що зумовлено збільшенням кількості випадків втручання у вибори через хакерські атаки, фейкові новини та інформаційні кампанії дезінформації. Суспільна думка щодо цифровізації виборчих процедур у таких умовах є

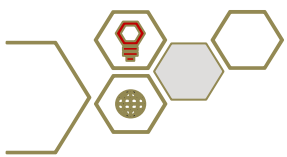
неоднозначною: з одного боку, громадяни висловлюють інтерес до зручності та інновацій, з іншого – виявляють занепокоєння щодо ризиків підробки результатів та компрометації особистої інформації [11, р. 163]. Зважаючи на це держави дедалі більше інвестують у розробку стандартів безпеки, аудиту виборчих систем, а також у просвітницькі ініціативи для підвищення цифрової грамотності населення.

Окрему тенденцію становить розвиток інклюзивних технологій, спрямованих на забезпечення рівного доступу до виборів для громадян з інвалідністю, осіб похилого віку, тимчасово переміщених осіб, а також виборців, які перебувають за кордоном. Наприклад, низка країн ЄС активно впроваджує мобільні застосунки для голосування осіб із порушеннями зору чи слуху, а також спеціальні електронні кабінети з голосовим управлінням.

У цьому контексті важливо звернути увагу на український досвід та специфіку сприйняття суспільством упровадження інноваційних виборчих технологій, адже, попри активний рух у напрямі цифровізації державного управління, упровадження сучасних технологій у виборчий процес в Україні супроводжується низкою викликів – як інституційного, так і ментального характеру. На відміну від деяких країн ЄС, де інклюзивні технології поступово стають частиною виборчого ландшафту, в Україні суспільна думка щодо інновацій у виборчій сфері є фрагментарною й неоднозначною.

За результатами соціологічного дослідження Центру Разумкова, проведеного у вересні 2023 року, лише 15 % громадян позитивно ставляться до ідеї проведення загальнонаціональних виборів до завершення війни, що свідчить про обережне ставлення до змін у виборчому процесі в умовах нестабільності [12].

Однією з основних проблем, що формує скепсис у суспільстві щодо електронного голосування, є низький рівень довіри до державних інституцій, зокрема Центральної виборчої комісії (ЦВК) та органів виконавчої влади. Згідно з опитуванням Київського міжнародного інституту соціології (КМІС),

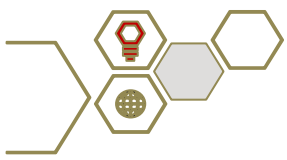

проведеним у травні 2025 року, лише 22 % респондентів вважають вибори в Україні прозорими та чесними [13].

Формування суспільної думки щодо інновацій у виборчих технологіях також залежить від доступності цифрової інфраструктури. Станом на 2024 рік лише близько 70 % територій країни мали стабільний доступ до високошвидкісного інтернету, а рівень цифрової грамотності громадян залишається недостатнім, особливо в сільських районах [14]. Це обмежує можливості запровадження таких технологій, як дистанційне електронне голосування чи мобільні застосунки для виборців, оскільки значна частина електорату фізично не зможе скористатися цими інструментами.

Окрім технічних та інфраструктурних обмежень, варто враховувати й політичний контекст. В умовах війни з Росією та гібридних загроз питання кібербезпеки набуває особливого значення. У публічному дискурсі часто висловлюються побоювання, що будь-які цифрові платформи можуть стати об'єктом кібератак. Це може підірвати результати виборів та посіяти ще більшу недовіру до їхньої легітимності. Такі настрої фіксуються в численних аналітичних звітах, зокрема в документі Національного інституту стратегічних досліджень (2023 р.), де зазначається, що наявні ризики інформаційного впливу та дезінформації вимагають обережного й поетапного впровадження інновацій у виборчу систему [15].

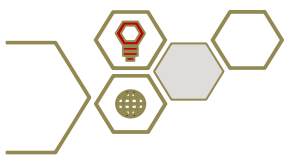
Водночас варто зазначити, що вже помітні певні позитивні зрушення у формуванні цифрової виборчої культури: зростає інтерес до електронних реєстрів виборців, електронної ідентифікації через «Дію», а також обговорюється можливість експериментального електронного голосування на місцевих виборах у майбутньому. У 2022–2023 роках Міністерство цифрової трансформації України спільно з ЦВК ініціювало кілька пілотних проєктів щодо автоматизації обліку виборців, і ці ініціативи отримали підтримку серед технічно активної частини населення – насамперед молоді [16].

Таким чином, українська суспільна думка щодо впровадження інноваційних виборчих технологій демонструє суперечливу картину: з одного боку – наявність запиту на зручність, прозорість і технологічну модернізацію виборчого процесу; з іншого – глибоке занепокоєння щодо безпеки, політичної відповідальності та доступності для всіх категорій виборців. Подолання цих викликів можливе лише за умови послідовної державної політики, підвищення цифрової грамотності, широкої інформаційної кампанії та створення ефективних правових механізмів гарантування кібербезпеки та прозорості в умовах гібридних загроз.

На цьому тлі особливої уваги заслуговує вивчення чинників, які формують рівень довіри до виборчих систем у різних країнах світу. Виборча довіра є складним соціально-політичним явищем, що виникає на перетині кількох площин – правової, інституційної, технічної, інформаційної та культурної. Успішність функціонування виборчої системи, зокрема її здатність ефективно впроваджувати новітні технології, значною мірою залежить від рівня довіри до неї громадян, що зумовлено комплексом взаємопов'язаних причин.

Першим визначальним чинником є рівень демократичної культури та традицій участі громадян у політичному житті. У країнах зі стабільними демократичними інститутами (наприклад, у Швеції, Німеччині, Канаді) довіра до виборчих систем підтримується завдяки тривалому досвіду прозорих виборів, відкритості партійної конкуренції та відповідальності політичних еліт. У цих державах технологічні новації в межах виборчого процесу сприймаються як логічне продовження демократичного розвитку, а не як потенційна загроза легітимності. Наприклад, в Естонії, яка є піонером в упровадженні онлайн-голосування (e-voting), високий рівень довіри громадян до державних цифрових сервісів ґрунтується на роках послідовної цифрової політики, прозорого регулювання та активної просвітницької роботи.

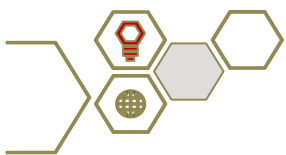

Другим є ступінь незалежності й авторитету виборчих комісій та інших інституцій, відповідальних за організацію виборчого процесу. Належне фінансування, технічна компетенція та політична неупередженість забезпечують стабільність та передбачуваність виборчого процесу, що безпосередньо впливає на довіру громадян. У країнах Латинської Америки, наприклад у Коста-Риці, довіра до виборчого процесу зберігається завдяки потужним автономним інституціям, які функціонують незалежно від виконавчої влади.

Третій чинник пов'язаний із рівнем кібербезпеки та загальним технологічним середовищем. У контексті зростання кіберзагроз особливо актуальним стає захист цифрових виборчих платформ від несанкціонованого втручання, маніпуляцій і зовнішнього впливу. Зокрема, досвід США демонструє, як підозри щодо іноземного втручання у вибори 2016 року значно знизили довіру виборців до цифрових компонентів виборчої інфраструктури. Водночас уряди держав із високим рівнем технічної підготовки, як-от Фінляндія чи Нідерланди, активно впроваджують протоколи прозорості, багаторівневу аутентифікацію та постійний аудит цифрових систем, що сприяє відновленню та підтримці довіри.

Четвертим чинником є якість комунікації між державою, засобами масової інформації (ЗМІ) та громадянами. Недостатня поінформованість виборців або поширення дезінформації, особливо в період виборчої кампанії, може серйозно підірвати довіру навіть до найнадійніших виборчих систем. У цьому контексті важливу роль відіграють незалежні медіа, громадські організації та фактчекінгові ініціативи. Так, у Норвегії перед кожними загальнодержавними виборами запускають масштабні освітні кампанії, призначені для пояснення виборцям технічних аспектів нововведень, підвищення прозорості та зменшення поля для маніпуляцій.

П'ятий чинник – це рівень соціально-економічного розвитку та доступу громадян до цифрових ресурсів. У країнах, де існує значний цифровий розрив

між регіонами або соціальними групами, упровадження нових технологій без паралельного розвитку інфраструктури може спричинити зниження довіри серед менш захищених верств населення. Наприклад, в Індії, попри значні досягнення в автоматизації підрахунку голосів, питання доступності цифрових сервісів для сільського населення продовжує залишатися значним викликом.

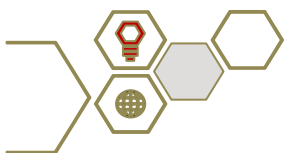
Крім того, вплив мають також історичні травми, пов'язані з фальсифікаціями, маніпуляціями або репресивним застосуванням виборчих технологій. У країнах, що мають досвід недемократичних режимів, навіть технічно досконала виборча система може викликати недовіру, якщо не супроводжується широким діалогом із громадськістю, реальними механізмами контролю суспільства та прозорістю в прийнятті рішень.

Для глибшого розуміння того, як різні обставини впливають на довіру до інноваційних технологій у виборчих процесах, доцільно звернутися до порівняльного аналізу міжнародного досвіду. Нижче, у таблиці 1 узагальнено основні чинники довіри, приклади країн з успішними практиками, типові ризики, притаманні українському контексту, а також запропоновано заходи для їхнього подолання. Такий підхід дає змогу не лише ідентифікувати потенційні бар'єри, але й визначити ефективні вектори адаптації глобальних рішень до національних реалій.

Таблиця 1

Вплив основних чинників на довіру до інноваційних виборчих технологій у міжнародному контексті

Чинник	Країни з позитивним досвідом	Механізми зміцнення довіри	Типові ризики в контексті України
Рівень демократичної культури	Швеція, Німеччина	Історія чесних виборів, висока участь, прозорість процедур	Недовіра до інституцій через минулі порушення, низька участь молоді
Незалежність виборчих органів	Коста-Рика, Канада	Автономні виборчі комісії, відкритий	Політичний вплив, залежність фінансування

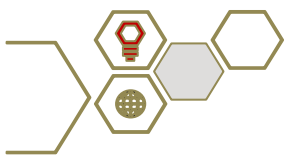

		процес прийняття рішень	
Технічна інфраструктура та кібербезпека	Естонія, Фінляндія	Мультифакторна автентифікація, незалежний аудит	Низький рівень захисту даних, вразливість до кібератак
Інформаційна прозорість і боротьба з фейками	Норвегія, Литва	Превентивні освітні кампанії, фактчекінг	Висока вразливість до дезінформації, нерівний доступ до інформації
Рівень цифрової доступності	Естонія, Південна Корея	Доступний інтернет, цифрові послуги за замовчуванням («з народження»)	Цифровий розрив між містом і селом, між поколіннями
Політична пам'ять і історичний досвід фальсифікацій	Чехія, Словаччина (постсоціалістичні країни з поступовим зміцненням довіри)	Прозорість процедур, внесення громадських ініціатив	Скепсис до нових форм голосування, особливо серед старших поколінь

Джерело: власна розробка авторів

Отже, довіра до виборчих систем формується як результат багаторівневої взаємодії між політичними, технологічними, соціальними та інституційними чинниками. Її неможливо забезпечити виключно за допомогою технічного вдосконалення – вона потребує системної роботи держави, постійної комунікації з громадянами, а також політичної волі до забезпечення прозорості й справедливості виборчого процесу. У наступних дослідженнях доцільно звернутися до аналізу міжнародного досвіду, що дає змогу зрозуміти, які моделі впровадження інноваційних технологій сприяють зростанню довіри до виборів у різних політичних та культурних контекстах.

З урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів, що постають перед Україною у сфері розвитку виборчих технологій, доцільним є формування цілісного комплексу рекомендацій, спрямованих на підвищення прозорості, легітимності та суспільної довіри до інновацій у виборчому процесі. Насамперед необхідним є забезпечення реальної інституційної незалежності Центральної виборчої комісії, зокрема шляхом гарантування фінансової автономії, прозорості в прийнятті рішень та налагодження постійної комунікації з громадянським суспільством. Важливим кроком має

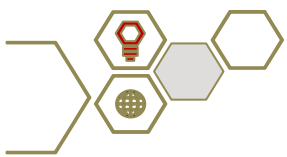
стати поступове пілотне впровадження цифрових технологій, а саме систем електронного голосування або ідентифікації виборців, на рівні місцевих виборів з обов'язковим громадським контролем, зовнішнім аудитом і широким інформуванням населення.

Одночасно необхідно розвивати цифрову та громадянську освіту як системну політику держави, що охоплює навчальні програми з критичного мислення, цифрової грамотності та культури демократичної участі. Технічне забезпечення виборчих процесів має ґрунтуватися на принципах відкритості та підзвітності: зокрема, використання програмного забезпечення з відкритим кодом, проведення регулярних незалежних кібербезпекових аудитів та відкритий доступ до результатів тестування систем.

Невіддільним складником зміцнення довіри є протидія дезінформації. Для цього доцільно створити національну платформу з перевірки фактів у виборчий період, яка буде координуватися з громадськими організаціями, ЗМІ та державними інституціями. Окремої уваги потребує подолання цифрового розриву між регіонами та соціальними групами. Варто зосередитися на розвитку інтернет-інфраструктури в сільській місцевості, забезпеченні рівного доступу до цифрових технологій та наданні підтримки незахищеним верствам населення.

Таким чином, усі процеси модернізації виборчих технологій мають супроводжуватися відкритим публічним обговоренням та експертною оцінкою незалежних фахівців у галузі права, кібербезпеки та соціології. Такий підхід дасть змогу адаптувати світовий досвід до національного контексту, посилити легітимність виборчої системи України та забезпечити її сталий демократичний розвиток.

Висновки. У процесі дослідження було здійснено комплексний аналіз глобальних тенденцій у сфері розвитку виборчих технологій, що засвідчив наявність стійкого тренду до цифровізації виборчих процесів, зокрема активного впровадження електронного голосування, біометричної

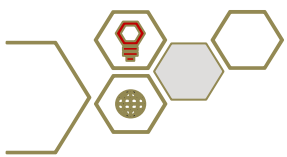
ідентифікації виборців, блокчейн-технологій та систем онлайн-нагляду. При цьому показано, що ступінь суспільної підтримки таких інновацій значною мірою залежить від рівня демократичного розвитку держави, довіри до інституцій та забезпечення інформаційної прозорості.

Аналіз української суспільної думки засвідчив наявність певного скепсису та настороженості щодо цифрових інструментів у виборчій сфері, що зумовлено як історичним досвідом порушень виборчого процесу, так і недостатньою поінформованістю населення про новітні технології. Водночас спостерігається зростання інтересу до цифрових рішень серед молоді та в містах із високим рівнем цифрової доступності.

Визначено основні чинники, що впливають на формування довіри до виборчих систем у світовій практиці: наявність інституційних гарантій незалежності виборчих органів, публічний контроль, відкритість програмного забезпечення, боротьба з дезінформацією та цифрова інклюзія населення. Ці елементи є основними для формування легітимності виборчих процесів у демократичних державах.

На основі аналізу було розроблено низку практичних рекомендацій для України, спрямованих на підвищення прозорості та легітимності виборчих технологій. Серед них – поступове впровадження інновацій з урахуванням громадського контролю, розвиток цифрової освіти, відкритість технічних рішень та подолання цифрового розриву між регіонами.

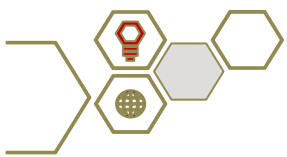
Перспективи подальших досліджень вбачаються в поглибленому аналізі регіональної специфіки сприйняття виборчих інновацій в Україні, вивченні впливу соціальних мереж і штучного інтелекту на формування електоральної поведінки, а також у розробці моделей прогнозування рівня довіри до інновацій у виборчих процесах із застосуванням кількісних соціологічних методів. Особливо актуальним напрямом є емпіричне дослідження ефективності пілотних цифрових рішень у виборчих кампаніях на місцевому

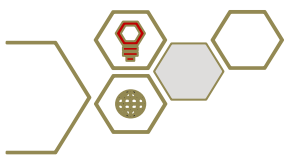
рівні, що сприятиме адаптації кращих міжнародних практик до українських реалій.

Список використаних джерел

1. Мацьопа Х. М. Специфіка використання інформаційних технологій у формуванні громадської думки в сучасній Україні. *Політичне життя*. 2023. Вип. 3. С. 80–87. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.3.10>.
2. Чубатенко О. М. Особливості виборчих технологій в Україні. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. Вип. 3. С. 90–94. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-3.14>.
3. Лисянський П. Л., Саліхов А. Р. Аксіологічний аналіз виборчого процесу у військовий та повоєнний час. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Вип. 17. С. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v044.2023.17>.
4. Лисянський П. Л., Ястребова В. А. Вплив РФ на політичні процеси країн пострадянського простору через просування ідеології «руського мира» та політичних агентів впливу (Грузія, Україна, Молдова). *Регіональні студії*. 2022. Вип. 31. С. 106–112. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/31/20.pdf> (дата звернення: 22.03.2025).
5. Amirzhanova A., Askeeva G., Zelenin, V. Analysis of the effectiveness of electoral technologies as mechanisms for regulating and manipulating electoral behaviour (using Ukraine and Kazakhstan as examples). *Comparative Strategy*. 2023. Vol. 42, № 6. P. 829–844. DOI: <https://doi.org/10.1080/01495933.2023.2263340>.
6. Markovets O., Buchyn M. Threats and perspectives of the implementation of e-voting in Ukraine. *CEUR Workshop Proceedings*. 2023. Vol. 3608. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper2.pdf> (дата звернення: 22.05.2025).
7. Agate V., Curaba M., Ferraro P., Re G. L., Morana M. Secure e-voting in smart communities. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2597. P. 1-11. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2597/paper01.pdf> (дата звернення: 22.05.2025).

8. Alshehri A., Srivastava G., Rajeh W., Alrowaily M., Almusali M. Privacy-preserving e-voting system supporting score voting using blockchain. *Applied Sciences*. 2023. Vol. 13 (2). DOI: <https://doi.org/10.3390/app13021096>.
9. Markovets O., Buchyn M. Threats of the implementation of e-voting and methods of their neutralization. *CEUR Workshop Proceedings*. 2022. Vol. 3296. P. 29-39. URL: <https://ceur-ws.org/Vol3296/paper3.pdf> (дата звернення: 22.03.2025).
10. Cambridge Analytica, компанія в центрі скандалу з Facebook, закривається. BBC NEWS Україна. 02.05.2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-43980978> (дата звернення: 22.03.2025)
11. Panizo Alonso L., Gascó M., Marcos del Blanco D. Y., Hermida Alonso J. Á, Barrat J., Aláiz Moreton H. E-voting system evaluation based on the council of Europe recommendations: Helios Voting. *IEEE Transactions on Emerging Topics in Computing*. 2021. Vol. 9, № 1. P. 161–173. DOI: <https://doi.org/10.1109/TETC.2018.2881891>.
12. Центр Разумкова: Оцінка громадянами ситуації в країні. 11.10.2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/press-release/940576.html?utm> (дата звернення: 22.03.2025).
13. Рівень довіри окремим українським політикам. Прес-реліз Київського міжнародного інституту соціології. 20.05.2025. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1531&page=1> (дата звернення: 22.03.2025).
14. Балашов В. О., Орешков В. І., Барба І. Б., Стеля Д. О., Іщенко Д. А. Розвиток фіксованого широкосмугового доступу до інтернету в Україні. *Електронне наукове фахове видання – журнал «Проблеми телекомунікацій»*. 2024. Вип. 1 (34). DOI: <https://doi.org/10.30837/pt.2024.1.01>.
15. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Звіт Національного інституту стратегічних досліджень. 07.11.2023. URL:

<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-lystopad-2023?utm> (дата звернення: 22.03.2025).

16. Коли мають бути проведені вибори, ставлення до голосування через інтернет та ставлення до можливого обмеження прав громадян: результати телефонного опитування, проведеного 30 вересня-11 жовтня 2023 року. Прес-реліз Київського міжнародного інституту соціології. 30.10.2023. URL: <https://kiis.com.ua/?cat=reports&id=1309&lang=ukr&page=1&utm> (дата звернення: 22.03.2025).